

Reisemålet Oppdal – en økonomisk analyse

Foto: Visit Oppdal

Forord

Rapporten er en verdiskapings- og ringvirkningsanalyse som Menon gjennomfører på vegne av Oppdal Næringsforening i 2020. Formålet med rapporten er å kartlegge og analysere tilreisendes forbruk, lokalmarkedets betydning og reiselivets produksjon. Vi sammenstiller en rekke kilder og metoder for å gi en best mulig oversikt over reiselivets betydning for lokal verdiskaping og sysselsetting i Oppdal.

Rapporten følger opp Oppdals masterplanprosess og Menons tidligere analyser «Ringvirkningsanalyse av reiselivet i Oppdal 2011 og scenario 2018» (2013) og «Modell for fellesgodefinansiering i Oppdal» (2013) for næringsforeningen.

Rapporten består av to hoveddeler:

- **Del 1: Kartlegging av tilreisende (markedspektivet)**

- Vi identifiserer tilreisende og måler deres forbruk fordelt på ulike vare- og tjenestetyper.

- **Del 2: Kartlegging av næringen (bedriftsperspektivet)**

- Vi avgrensner reiselivsnæringen og kartlegger utviklingen over tid.

Rapporten analyserer forutsetningene for reiselivet, utviklingen over tid, samt barrierer og utviklingsmuligheter i tiden som kommer.

Arbeidet har vært ledet av Bettina Engebretsen med Endre Kildal Iversen med prosjektansvarlig og kvalitetssikrer. Vi takker Oppdal næringsforening for et spennende oppdrag. Forfatterne står ansvarlig for alt innhold i rapporten

Endre Kildal Iversen og Bettina Engebretsen, juni 2020

Foto: iStockphoto

Reiselivsbygd omgitt av høyfjellsnatur

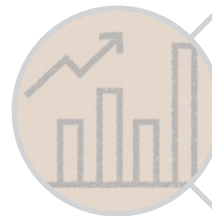
Oppdal er den sørligste kommunen i Trøndelag og huser nærmere 7 000 innbyggere. Kommunen er fylkets tredje største i utstrekning og består av tre fjellområder delt av dalformene Drivdalen, Oppdal og Nordskogen. Oppdal er et knutepunkt for både bil-, buss- og togtrafikken mellom Sør-Norge og Nord-Norge. Kommunesenteret ligger rundt en time og 40 minutters (bil/tog) fra Trondheim, men med over fem timers reisetid fra Oslo og to timers kjøretid til Trondheim lufthavn er tilgjengelighet likevel en barriere for reiselivet.

Fjellbygda er historisk kjent som «alpinbygda» med et av Norges største alpinanlegg. Det snøsikre skistedet har 16 skiheiser, båndheis for barn og et 56 kilometer langt løypenett fordelt på 30 nedfarter. Destinasjonen er kjent for et godt tilbud for skientusiaster med utallige muligheter for langrenn, topturer og randonne. Vandring, sykkel, rafting og moskussafari er også populære aktiviteter i vakker natur. Området er således et reisemål for aktive mennesker som søker naturbaserte aktiviteter og kulturopplevelser året rundt.

De siste 20 årene har hytteutbyggingsaktiviteten i kommunen vært høy og antall fritidsbolig er mer enn doblet. Det har resultert i at Oppdal er den nest største hyttekommunen nord for Dovre, etter Orkland, med nærmere 4 000 hytter. Hyttesegmentet er derfor svært viktig for reiselivsnæringen.

**Forutsetninger
for reiseliv**

Reiselivets
utvikling

Barrierer og
utvikling

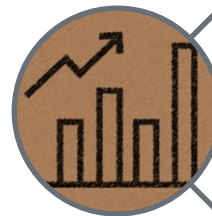
Utfordrende skifte fra hotell- til hytteturisme

Oppdal har med sine naturbaserte opplevelser tiltrukket seg en rekke tilreisende de siste tiårene. Siden 2007 har det vært en samlet vekst i antall kommersielle og private overnattinger på nesten 30 prosent. Veksten kan i sin helhet tilskrives økt hytteturisme gjennom utbygging av flere hytter i kommunen. Det har i gjennomsnitt blitt bygget rundt 100 nye hytter hvert år og hytteeierne opplyser om hyppig bruk året rundt. Mens hytteturismen blomstrer har det kommersielle overnattingsmarkedet blitt stadig mindre. Siden starten av 2000-tallet har nærmere 1 500 varme senger blitt omregulert og solgt som private leiligheter, såkalte «kalde senger». Dette bidro blant annet til at tilstrømmingen av turistgrupper fra utlandet stoppet opp. For å unngå at et fullstendig bortfall av kommersielt overnattende turister startet kommunen og reiselivsaktørene et omfattende samarbeidsprosjekt for å satse på et nytt segment – yrkesreisende. De senere årene ser vi resultater av dette arbeidet ved at andelen yrkesreisende er på vei oppover.

Regnskapene til bedriftene i reiselivsnæringen viser mer enn en dobling i omsetning over perioden 2004 til 2018. Videre viser regnskapene også at verdiskapingsveksten har vært på høyde med omsetningsveksten, men med et tydelig taksskifte i etterkant av 2014. I perioden 2014-2018 har den samlede verdiskapingsveksten vært på 70 prosent. Gjennom hele perioden finner vi også en lavere vekst i lønnskostnad enn verdiskaping. Dette har bidratt til å styrke den kostnadmessige konkurranseevnen i reiselivet, samt øke lønnsomheten til aktørene.

Forutsetninger
for reiseliv

Reiselivets
utvikling

Barrierer og
utvikling

Hytteturisme må fremme lokal verdiskaping

Omregulering av varme senger har gradvis gitt Oppdal en høyere andel kalde senger relativt til varme. Ofte anses det som en utfordring for å videreutvikle en destinasjon. Våre beregninger viser imidlertid at bildet må nyanseres noe. Selv om en hytteturist legger igjen mindre penger i reiselivsnæringen per gjestedøgn enn en hotellturist gjør, benytter hytteturisten seg i større grad av lokal varehandel, samt tjenester innen bygg- og anleggsbransjen og service- og tjenestetilbud i tilknytning til bygging, vedlikehold og oppgradering av hyttene. I Oppdal genererte dette ca. 260 millioner kroner i omsetning og 90 millioner kroner i verdiskaping i 2018, etter våre beregninger. Det ligger også et betydelig potensial for ytterligere verdiskaping fra de kalde sengene som kan hentes ut på flere måter:

- Øke antall bruksdøgn per hytte
- Øke forbruket per opphold
- Øke bruk av lokale aktører ved videre hytteutbygging og -vedlikehold

Økte inntekter fra hytteturismen tilfaller ikke bare næringslivet. Hytteutbyggingen innebærer også høyere inntekter til kommunen gjennom at flere eiere betaler eiendomsskatt og at grunneiere tjener gode penger på salg av hyttetomter. Samtidig krever hytteutbygging store naturarealer og påvirker dyre- og planteliv negativt.

Vi beregner at de tilreisende samlet la grunnlag for 19 prosent av næringslivets verdiskaping og 26 prosent av sysselsettingen i 2018, hvilket viser at de tilreisende, hvor hytteturistene utgjør et klart flertall, er av stor betydning for næringslivet i Oppdal kommune. Ikke bare har det betydning for næringslivet i kommunen, høyere verdiskaping og sysselsetting er også med på å øke bostedsattraktiviteten i Oppdal. Oppdal har nå passert 7 000 innbyggere og er en av kommunene i Trøndelag som har hatt høyest befolkningsvekst i perioden 2010-2019. Befolkningsutviklingen anses gjerne som en av de viktigste faktorene for regional utvikling i Norge og er nært knyttet opp til vekst i blant annet antall arbeidsplasser. Veksten innen sysselsetting som det høye aktivitetsnivået innen hytteutbygging har lagt grunnlag for har således muliggjort den høye befolkningsveksten.

Forutsetninger
for reiseliv

Reiselivets
utvikling

Barrierer og
utvikling

Fellesgodefinansiering – den som har nytte av godet betaler

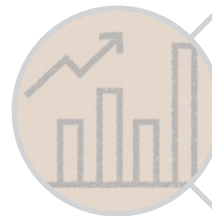
Fellesgoder er en økonomisk betegnelse på ikke-kommersielle tjenester som «alle ønsker, men ingen vil betale for». Problemet går ut på at når en oppgave er utført – et gode produsert – er det umulig å ekskludere noen fra å bruke det. Dermed mangler fellesgodets nyttehavere insentiver til å finansiere godet. I Oppdal er det valgt en løsning der felleskapet, kommune og næringsliv, sammen spleiser på disse tjenestene. Poenget er at de som har nytte av fellesgode også betaler for det. I Oppdal er dette reiselivsnæringen, handelsstanden, grunneiere/utbyggere, håndverkere, bygg og anlegg, gjester i kommersielle anlegg, hytteeiere og lokalbefolkning. Under følger noen tiltak som er definert som fellesgoder:

- Preparering av skiløyper
- Tilrettelegge løyper for sykkel og vandring
- Trivelig sentrum (Miljøprosjektet)
- Vertskapsfunksjon – turistkontor, informasjon via oppdal.com, sosiale medier, osv.
- Felles markedsføring

Fellesgodene i Oppdal bidrar til at stedet anses som svært attraktivt for å etablere fritidsboliger. Ved utgangen av 2019 var det signert 86 avtaler med bedrifter, men man har bare fått to grunneiere som tilbyr hyttetomter med i finansieringsprosjektet. I Masterplanen for Oppdal påpekes det at finansiering av fellesgodene er en grunnleggende forutsetning for videre vekst i verdiskaping i Oppdal, samt at den både har vært og vil fortsette å være avgjørende for destinasjonens utvikling. Prosjektet «Finansiering av fellesgoder» ble opprettet av Oppdal Næringsforening i 2015 og vi ser at prosjektet samsvarer i tid med den svært positive utviklingen vi ser i reiselivsrettede næringer de siste årene. Trolig har prosjektet hatt en svært positiv innvirkning på de reiselivsrettede næringer, men vi kan allikevel ikke fastslå at det foreligger en direkte kausal effekt.

Forutsetninger
for reiseliv

Reiselivets
utvikling

Barrierer og
utvikling

Innhold: Vi kartlegger reiselivet fra to perspektiver

Del 1 - Markedsperspektivet:

Tilreisende til Oppdal

Markedsperspektivet krever at man identifiserer kundene og måler deres forbruk fordelt på ulike vare- og tjenestetyper. Vi kartlegger antall tilreisende mennesker fordelt etter sesong, formål med reise, overnattingsmåte og nasjonalitet. Deretter multiseres gjestedøgn med døgnforbruk på varer og tjenester:

- Reiselivstjenester: Overnatting, servering, opplevelser og transport
- Andre utgifter: Handel, håndverkstjenester, tomtekjøp og matriell

Del 2 - Bedriftsperspektivet:

Reiselivsnæringen i Oppdal

Reiselivsnæringen består av bransjer som primært selger til mennesker på reiser. Næringen består av:

- Overnatting, servering, opplevelser, transport og formidling.

Avgrensning innebærer at næringen ikke bare er en reiselivsnæring, men næringen selger til flere markeder:

- Tilreisende mennesker
- Lokalbefolkning
- Lokalt næringsliv

Del 1 og del 2 - Økonomisk analyse av reiselivet i Oppdal

Markedsperspektivet: Vi kartlegger først tilreisendes totale forbruk og dets betydning for verdiskaping og sysselsetting i del 1.

Bedriftsperspektivet: Deretter kartlegger vi status og utvikling i total verdiskaping og sysselsetting i reiselivsnæringen i del 2.

Tilslutt vurderer vi tilreisendes og reiselivsnæringens betydning for total verdiskaping og sysselsetting i kommunen.

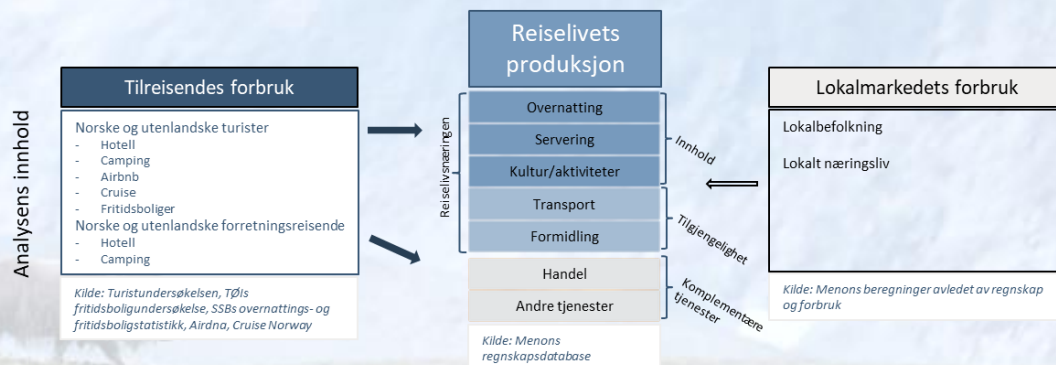
Våre metoder og kilder

Menon har utviklet en **økonomisk beregningsmodell for reiseliv** for å kunne estimere ringvirkninger av **tilreisendes lokale forbruk**. Modellen henter inn informasjon fra overnattingsstatistikk, Innovasjon Norges Turistundersøkelse, Menons regnskapsdatabase (Regnskapsregistrene i Brønnøysund), samt nasjonalregnskapstall og næringskryssløp fra SSB.

Vi legger beregningene av antall gjestedøgn etter overnattingsform og segment til grunn for beregningene av økonomiske effekter. Deretter benyttes informasjon om gjennomsnittlig døgnforbruk fra Turistundersøkelsen. Vi omregner totalt forbruk (omsetning) i ulike vare- og tjenestekategorier til verdiskapings- og sysselsettingstall ved hjelp av **Menons regnskapsdatabase**. Databasen inneholder regnskapsinformasjon for alle foretak i Norge med plikt til å levere regnskap til Brønnøysundregistrene, og har blitt utviklet gjennom flere år. Herfra trekker vi ut informasjon om samtlige reiselivsbedrifter i Norge, basert på de ulike bransjene som til sammen utgjør **reiselivsnæringen** (overnatting, servering, transport, formidling og opplevelser).

Vi opererer med fire segmenter av norske og utenlandske turister og feriereisende, vi kartlegger verdiskaping i innholdsbransjene, transport og formidling samt andre næringer og underleverandører, og vi viser utviklingen i både turismen og næringslivet over tid.

Vi viser også utviklingen i reiselivsnæringen. Her bruker vi regnskapstall fra de lokale bedriftene i reiselivsnæringen.

Del 1 - Markedsperspektivet: Tilreisende til Oppdal

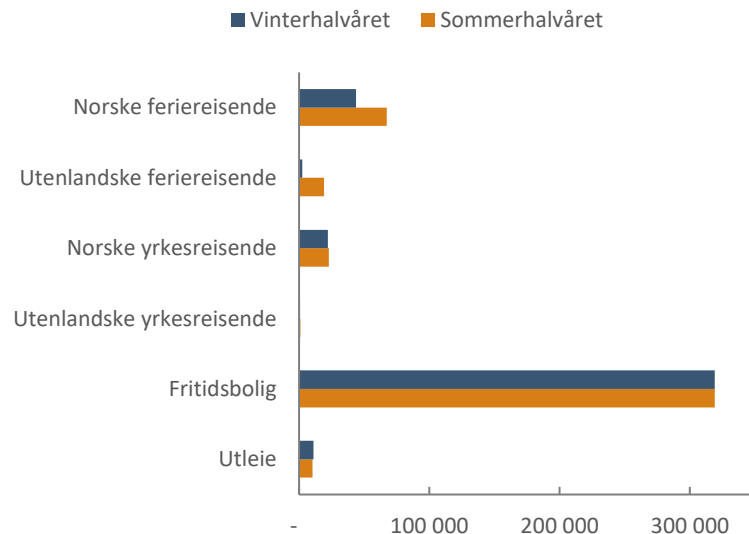
Tilreisende stod for 840 000 gjestedøgn i Oppdal i 2019 - fritidsboliger stod for nærmere 80 prosent

Reiselivet er en viktig næringsvei i Oppdal og fjellbygda tiltrekker seg mange turister årlig. Vi har sammenstilt kommersielle gjestedøgn på hotell, camping og hyttegrend, med data fra Airdna og overnattinger på private hytter i kommunen. Samlet finner vi at de tilreisende stod for om lag 840 000 gjestedøgn i Oppdal i 2019.

Oppdal er Norges nest største hyttestedstasjon nord for Dovre, noe som gjenspeiles i gjestedøgnstatistikken. Nærmere 80 prosent av totalt antall gjestedøgn i kommunen ble tilbragt i fritidsboliger i fjor. Hytteundersøkelsen fra 2015 viser at hver hytte skaper omtrent 180 gjestedøgn i året, og selv om fjellbygda er mest kjent som en vinterdestinasjon oppgir flertallet av hytteeierne til hytteundersøkelsen at de bruker fritidsboligen hele året.

Når det gjelder de kommersielle overnattingene er norske feriereisende det største segmentet, etterfulgt av norske yrkesreisende. Flertallet, nærmere 70 prosent, av ferierende bor på campingplasser eller hyttegrender når de besøker Oppdal. Sesongcamping er den mest populære overnatningsformen innen camping, etterfulgt av hyttegrend. Et fåtall overnatter i bobil og telt.

Antall gjestedøgn per segment og sesong i 2019. Sommersesongen strekker seg fra mai til oktober, mens vintersesongen strekker seg fra november til april. Merk at Airbnb også inkluderer HomeAway. Kilde: Menon, Statistikknett.

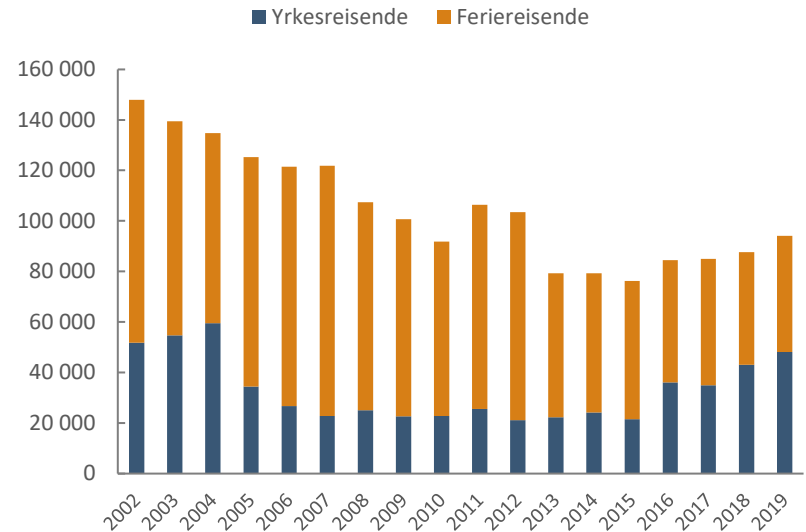
Antall gjestedøgn på hotell for feriereisende har sunket betydelig siden 2002 – yrkesreisende har imidlertid vokst siste 4 år

Siden starten av 2000-tallet har antall gjestedøgn på hotellene i Oppdal sunket betydelig. Nærmere bestemt tilbragte de tilreisende 40 prosent færre gjestedøgn ved fjellbygdas hoteller i 2019 enn de gjorde 17 år tilbake i tid. De 94 000 overnattingene som fant sted i 2019 fordelte seg omtrent likt mellom yrkesreisene og feriereisende.

Fra tidlig 2000-tallet gjestet hotellene klart flest feriereisende. Overnattingsaktørene opplevde imidlertid en svak etterspørsel fra tilreisende innen begge segmenter de videre årene. Dette gjorde at reiselivsaktører og kommunen inngikk et samarbeid rundt år 2010, hvor de hadde et mål om å få fart på yrkessegmentet. En viktig grunn til yrkessatsningen var det nyåpnede hotellet, Skifer Hotel, som bød på en egen konferanseavdeling med de nødvendige fasiliteter for gjennomføring av arrangementer tilknyttet kurs og konferanse.

Det skulle imidlertid ta noen år før aktørene kunne bære frukter av destinasjonsarbeidet. Figuren viser at yrkesreisende, de siste fire årene, har hatt en positiv utvikling med en doubling av antall overnattinger på hoteller i Oppdal.

Utvikling i antall gjestedøgn på hotell fordelt på ferie- og yrkesreisende. 2008-2019.
Kilde: Statistikknett

Langsiktig etterspørselsfall har ført til en halvering i antall senger

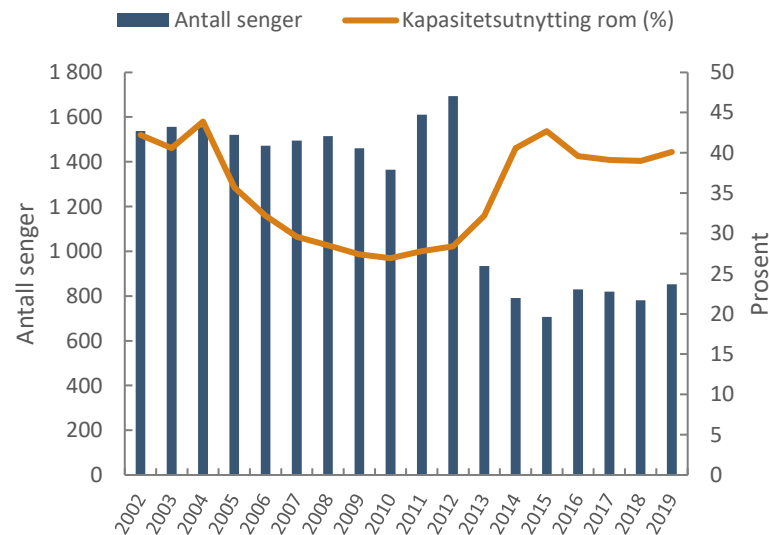
En høy andel «kalde» senger i forhold til «varme» blir ofte sett på som en utfordring i forhold til å utvikle en reiselivsdestinasjon fordi hotellsenger tradisjonelt blir brukt oftere enn de privateide, samtidig som hotellgjestene legger igjen mer penger per gjestedøgn. Som vi ser av figuren har antall senger på hoteller i Oppdal (som rapporterer til SSB) blitt redusert fra 1 500 til 850 i perioden 2002 til 2019.

Siden tidlig 2000-tallet stod hotellene i Oppdal overfor et etterspørselsfall etter kommersielle overnattinger, hvilket gjenspeiles i en avtakende kapasitetsutnyttelse. Fallende etterspørsel og stadig lavere utnyttelse av rom medførte lav lønnsomhet for aktørene. Hardest gikk dette utover Quality Hotel Oppdal som måtte legge ned driften i 2013, da antall senger hadde nådd sin topp etter at Hotel Skifer åpnet dørene noen år tidligere. Nedleggelsen bidro imidlertid til at antall senger ble redusert, slik at tilbudet av hotellsenger møtte den lave etterspørselen fra tilreisende. Siden 2016 har utviklingen i antall senger vært stabil, samtidig som kapasitetsutnyttelsen har ligget jevnt på 40 prosent.

Til sammenlikning ligger kapasitetsutnyttelsen i Oppdal nå på nivå med andre store hyttedestinasjoner som Hafjell, Valdres, Hemsedal, Trysil og Hallingdal.

Utvikling i antall senger og kapasitetsutnyttelse rom i prosent, fra 2008 til 2019.

Kilde: Statistikknett

Andelen utenlandske kommersielle gjestedøgn er redusert fra 30 til 15 prosent siden 2007

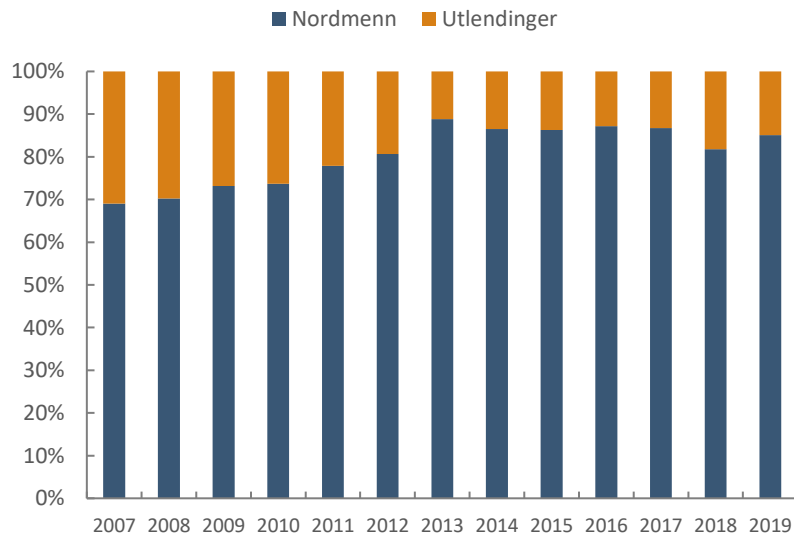
Utlendinger står for en beskjeden andel av de kommersielle gjestedøgnene i Oppdal. Utenlandsandelen sank fra 30 prosent i 2007 til 11 prosent i 2013. De senere årene har andelen ligget stabilt rundt 15 prosent. Majoriteten av de utenlandske tilreisende kommer fra Tyskland, Nederland, USA og Sverige.

Halveringen av andelen utenlandske gjestedøgn gjennom de siste 12 årene må trolig sees i sammenheng med nedskaleringen av «varme» senger, som leies ut mot betaling. I løpet av en periode på 20 år har nærmere 1 500 «varme» senger i utleieenheter blitt solgt til privatpersoner som fritidsboliger. Omgjøringen fra «varme» til «kalde» senger fant blant annet sted ved Hotel Nor, Oppdal Alpintun, Sletvold Park Apartments, Lainsbygrenda og Stølen Terrasse.

Det faktum at Oppdal har mistet en betydelig del av sin sengekapasitet kan være en årsak til nedgangen i utenlandsandelen vi observerer. Med begrenset kapasitet har ikke destinasjonen lenger samme mulighet til å ta imot store turistgrupper fra utlandet, som heller reiser til andre områder som Åre, Voss og Stranda.

Andel norske og utenlandske kommersielle gjestedøgn i Oppdal fra 2007 til 2019.

Kilde: Statistikknett

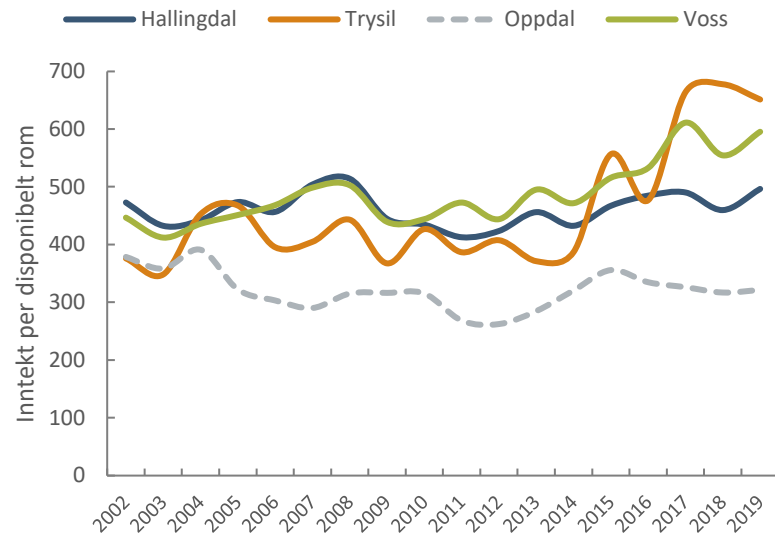
RevPAR: Gjennomsnittlig 260 kroner lavere i Oppdal enn på andre hyttedestinasjoner i 2019

Inntekt per disponibelt rom, RevPAR, fremkommer ved å dividere hotellenes losjiinntekt på antall disponible romdøgn. RevPAR belyser dermed hotellenes inntekter i forhold til den disponible kapasiteten, og bestemmes av pris per solgte rom og kapasitetsutnyttelsen. Det er av den grunn en nyttig indikator for å vurdere utviklingen i hotellenes driftsøkonomi. I Oppdal har RevPAR har ligget mellom 250 og 400 kroner i perioden 2002-2019.

I samme periode som kapasitetsutnyttelsen falt (2004-2010) ser vi en tydelig reduksjon i RevPAR. I samme tidsrom som antall senger ble redusert og aktørene i Oppdal samarbeidet om en satsning innen yrkessegmentet, slik at utnyttelsen tiltok, økte RevPAR. I de senere årene har inntekt per disponibelt rom imidlertid ligget stabilt på rundt 325 kroner, hvilket indikerer en uendret lønnsomhet blant hotellene.

Andre hyttedestinasjoner som Hallingdal, Trysil og Voss har alle at en langt mer positiv utvikling i hotellenes RevPAR. I 2019 var RevPAR i Oppdal gjennomsnittlig 260 kroner lavere enn disse destinasjonene. Siden destinasjonene har omtrent lik kapasitetsutnyttelse ligger forklaringen i at pris per solgte rom er betydelig lavere i Oppdal enn vi ser i de andre områdene. En grunn kan være at destinasjonene har utviklet seg fra å være rene vinterdestinasjoner til helårsdestinasjoner, med en bedre vekst i utenlandske segmenter.

Utvikling i inntekt per disponibelt rom (kr) for Hallingdal, Trysil, Voss og Oppdal. 2002-2019. Inflasjonsjustert. Kilde: Statistikknett

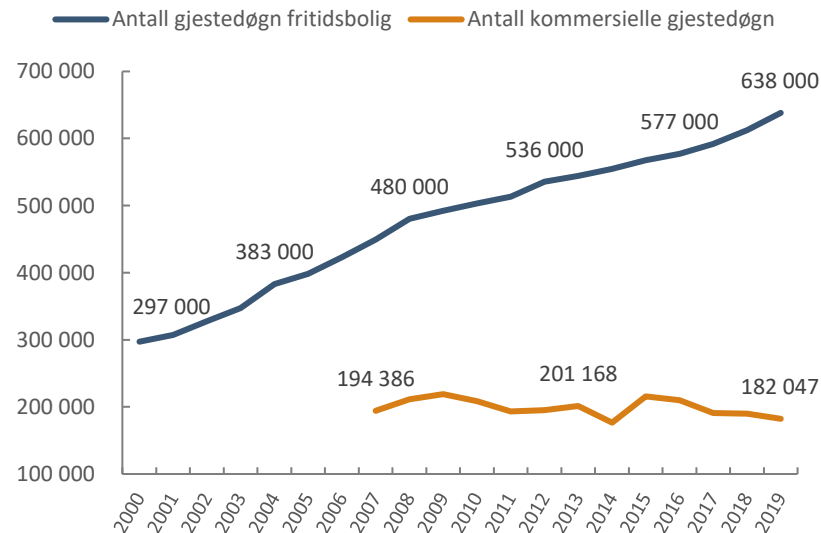
Samtidig som antall kommersielle gjestedøgn synker, tilbringer hytteturistene flere gjestedøgn i Oppdal enn noen gang

Som tidligere vist har det kommersielle overnattingsmarkedet i Oppdal gradvis blitt mindre og de kommersielle aktørene stod for kun 20 prosent av tilreisendes gjestedøgn i 2019. Motsatt utvikling ser vi innen hytteseegmentet, som virkelig har skutt fart de siste 20 årene. I år 2000 var det 1 839 hytter i kommunen. Den høye utbyggingsaktiviteten har gjort at Oppdal i dag er den kommunen med nest flest hytter nord for Dovre med sine 3 769 fritidsboliger. Til sammenlikning har kommunen flere fritidsboliger enn helårsboliger.

På bakgrunn av informasjon fra hytteeierne i Oppdal innhentet gjennom hytteundersøkelsen har vi beregnet de tilreisende hytteturistenes antall gjestedøgn i kommunen. Totalt overnattet hytteturistene 300 000 dager i sine fritidsboliger i år 2000. I 2019 har tallet økt til ca. 640 000. I likhet med antall hytter i kommunen har antall gjestedøgn tilbragt i fritidsbolig av tilreisende mer enn doblet seg gjennom tidsperioden.

Det faktum at hytteturistene på Oppdal bruker fritidsboligene sine året rundt og flere døgn per år enn det som rapporteres for andre destinasjoner, viser at de «kalde» sengene ikke er så kalde.

Utvikling i antall kommersielle gjestedøgn og beregnet antall gjestedøgn i fritidsboliger fra 2000 til 2019. Merk at antall kommersielle gjestedøgn først ble offentliggjort i 2007. Kilde: Hytteundersøkelsen, Statistikknett og SSB.

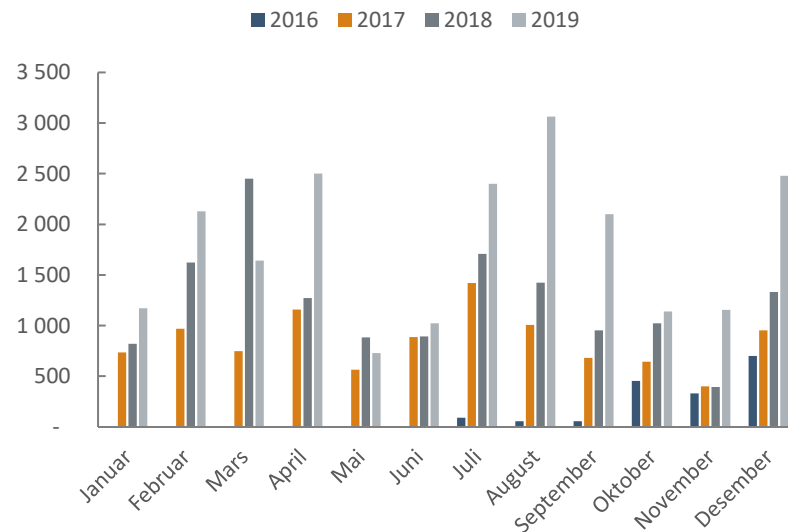
Airbnb-utleie står for 12 prosent av antall kommersielle gjestedøgn i Oppdal og veksten er høy

Veksten i utleie via den nettbaserte markedsplassen, Airbnb, hvor brukere kan tilby, søke etter, bestille og benytte overnattingssteder har vært svært høy i Norge de siste årene, og Oppdal er intet unntak. Siden 2016 har antall gjestedøgn tilbragt i Airbnb-enheter i Oppdal kommune vokst med 1 200 prosent, fordelt på sommer- og vinterhalvåret. Antall overnattinger har dermed vokst fra 1 700 i 2016 til 22 000 i 2019. Airbnb-utleie stod kun for 2,5 prosent av totalt antall gjestedøgn tilbragt i Oppdal i 2019. Til tross for at utleiemarkedet er lite når det sammenliknes med totale gjestedøgnstall, utgjorde overnattingene omtrent 12 prosent av de kommersielle gjestedøgnene i kommunen.

For destinasjoner som Oppdal, hvor det har skjedd en betydelig reduksjon i antall «varme» senger, kan markedsplasser som Airbnb være av stor betydning for å skape et mer komplett overnattingstilbud for de tilreisende. Airbnb og andre aktører muliggjør at flere «kalde» senger i enheter regulert til fritidsbebyggelse kan leies ut privat gjennom lokal booking. Dette bidrar til at skillet mellom «varme» og «kalde» senger delvis viskes ut ved at fritidsboliger også kan inngå i det kommersielle overnattingstilbudet i kommunen.

Det knytter seg også flere utfordringer til denne typen delingsplattformer, særlig i forbindelse med at utleiere unndrar inntekter til beskatning. Fra første januar 2020 må imidlertid alle som formidler utleie av fast eiendom samle inn utleiedataene sine og rapportere til skatteetaten.

Beregnet antall gjestedøgn ved Airbnb per måned i Oppdal 2016-2019. Kilde: Airdna

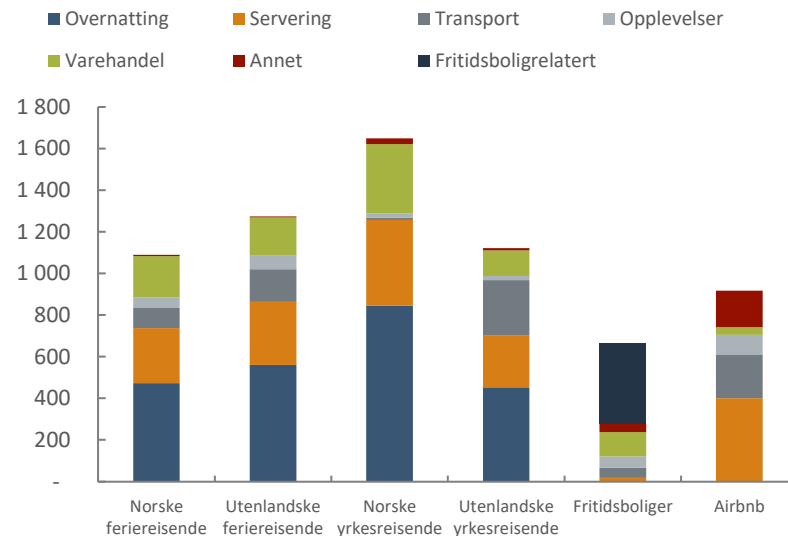

Yrkesreisende har det høyeste døgnforbruket, mens hytteturistene har det laveste

I det videre ser vi nærmere på de tilreisendes forbruk i Oppdal og tilhørende ringvirkninger i kommunen. Beregningene baserer seg på Innovasjons Norges Turistundersøkelse, hvor et stort antall reisende på forskjellige destinasjoner blant annet svarer på hvor mye penger de har brukt. Det er usikkerhet forbundet med tallene. En mulige feilkilde er at forbrukstallene er selvrapporterte, men det knyttes også usikkerhet til hvorvidt intervjuobjektene utgjør et representativt utvalg. Intervjuene til Turistundersøkelsen blir i stor grad foretatt ved kommersielle overnattingssteder og treffer trolig best på hotellgjester. Av den grunn baserer vi forbruket ved egne hytter på en undersøkelse fra TØI, samt hytteundersøkelsen i Oppdal fra 2015.

Det beregnede døgnforbruket for ulike segmenter viser at norske yrkesreisende bruker klart mest, 1 650 kroner. Hovedsakelig skyldes dette et høyere forbruk på overnatting. Feriereisende og utenlandske yrkesreisende bruker alle over 1 000 kroner i døgnet. Hytteturistene bruker i utgangspunktet langt mindre, med sine 280 kroner. Inkluderer vi investeringer, vedlikehold og oppgradering av hyttene øker derimot tallet med 385 kroner. Hytteturistenes døgnforbruk ender da opp på 665 kroner.

Gjennomsnittlig døgnforbruk fordelt på forbrukskategorier. Kilde: Innovasjon Norges Turistundersøkelsen 2013-2016, TØI (2008) og hytteundersøkelsen 2015 - bearbeidet av Menon

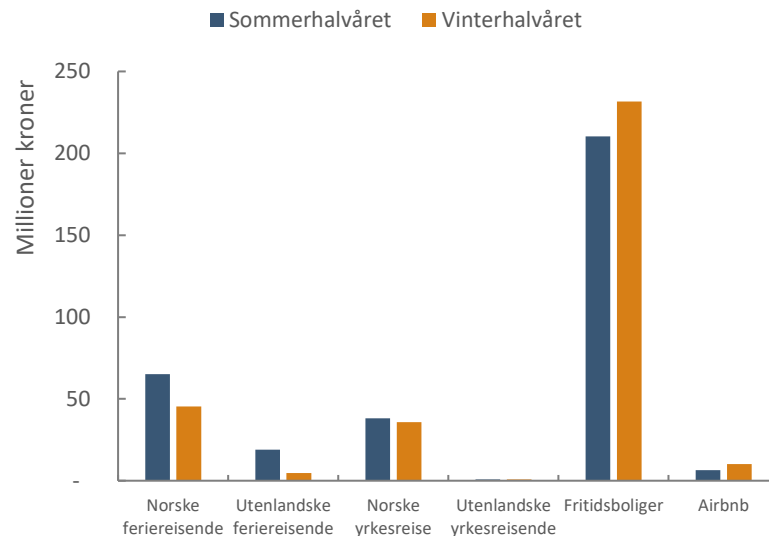
Tilreisende la igjen 670 millioner kroner i 2019

Vi beregner at Oppdals tilreisende la igjen rundt 670 millioner kroner i kommunen i 2019, hvorav hytteturistene stod for nærmere 70 prosent av omsetningen. Inntektene fordeler seg relativt jevnt utover året innen alle segmenter.

Totalt genererer hytteturismen nesten 450 millioner i omsetning i Oppdals næringsliv. I beregningene har vi både inkludert hytteturistenes forbruk innen reiselivet, men også innen varehandel og bygg/anlegg i forbindelse med hyttebygging-, vedlikehold og oppgradering. Dette fordi hytteturismen genererer inntekter til andre deler av næringslivet i Oppdal enn det en tradisjonell hotellgjest gjør. Basert på samtaler med en rekke aktører i Oppdal legger vi til grunn at grunnarbeidene i snitt koster 350 000 kroner per hytte og at hyttene har en kvadratmeterpris på 27 000 kroner. Grunnarbeidene gjøres i hovedsak av lokale aktører, mens lokalandelen på utbygging utgjør rett over 40 prosent. Vedlikeholds- og oppgraderingskostnader som legges igjen i Oppdal anslås til 27 000 kroner.

Selv om tilreisende som overnatter på private hytter har 60 prosent lavere gjennomsnittlig døgnforbruk enn de som benytter kommersielle overnattingssteder, viser figuren til høyre at hytteturistene allikevel la igjen fire ganger mer penger i Oppdal enn de norske feriereisende i 2019.

Beregnet omsetning fra tilreisende i 2019 fordelt på sesong, marked og formål.
Sommerferien definerer vi som mai-oktober, og vinterferien som november-april.

Høyest inntekter innen bygg- og anleggsbransjen og varehandel

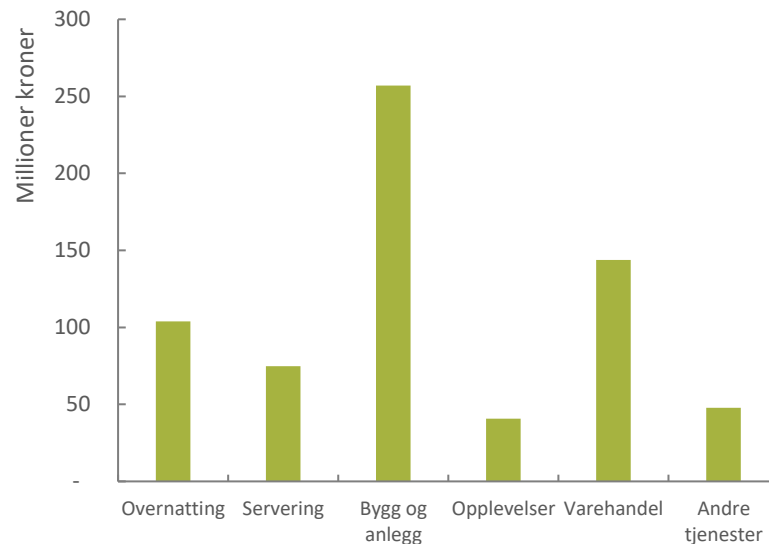
Videre har vi beregnet den totale omsetningen fra de tilreisende per forbrukskategori for å få et tydeligere innblikk i hvordan forbruket fordeler seg på ulike næringer. Som figuren viser bærer fordelingen tydelig preg av at Oppdal er en hyttedestinasjon.

Vi beregner at 40 prosent av det totale forbruket fra de tilreisende tilfaller bygg- og anleggsbransjen. En betydelig del av omsetningen i denne bransjen er knyttet til selve hyttebyggingen. Oppdal har flere lokale hytteutbyggere, men utbyggingsaktiviteten er så høy at nasjonale aktører i stor grad også blir benyttet. I denne analysen er kun beregnet omsetning fra lokale aktører inkludert.

Tilreisende har også et betydelig forbruk innen varehandel. Vi beregner at tilreisende legger igjen 145 millioner kroner i denne bransjen i Oppdal. Kommunen har dagligvarebutikker dimensjonert for store utfartshelger og et betydelig større antall kunder enn befolkningsstørrelsen skulle tilsi.

Overnatting, servering og opplevelser stod for en tredjedel av omsetningen fra de tilreisende i 2019, tilsvarende 220 millioner kroner.

Beregnet total omsetning fra de tilreisende per forbrukskategori i 2019. Millioner kroner.

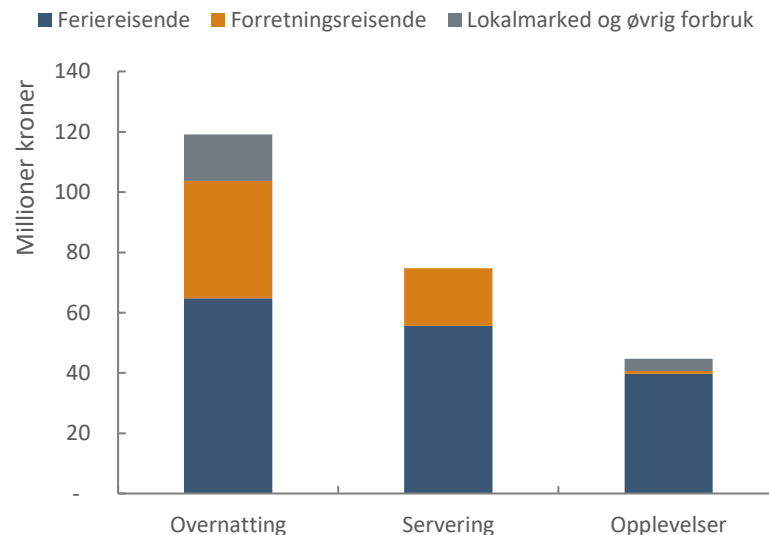

Turister er reiselivet i Oppdal sin klart viktigste inntektskilde

Etter å ha kartlagt omsetningen fra tilreisende etter næring ser vi nærmere på reiselivets innholdsbransjer overnatting, servering og opplevelser. Ferierende er den klart viktigste inntektskilden til reiselivet i Oppdal, som står for om lag 70 prosent av selskapenes totale omsetning. Feriereisende står for den høyeste andelen av omsetningen innen opplevelser. Blant opplevelsesbedriftene er alpinanlegget den attraksjonen tilreisende legger igjen mest penger på. Anlegget står for om lag 80 prosent av omsetningen innen opplevelsesbransjen og hytteturistene er alpinanleggets viktigste marked.

Beregningene er gjort ved å estimere tilreisendes forbruk ut fra gjestestatistikk og forbruksundersøkelser på hva tilreisende bruker på overnatting, servering og opplevelser delt på total omsetning i de rapporteringspliktige foretakene i Menons regnskapsdatabase. Vi beregner at lokalmarkedet bruker mer på overnatting enn på servering. Dette skyldes trolig at servering også tilbys av hoteller og andre overnattingsaktører, og er derfor inkludert i deres omsetning. Sagt på en annen måte fremstår serveringsbransjen som noe undervurdert.

Beregnet omsetning fra tilreisende i 2019 sammenliknet med total omsetning i reiselivets innholdsbransjer. Kilde: Menon

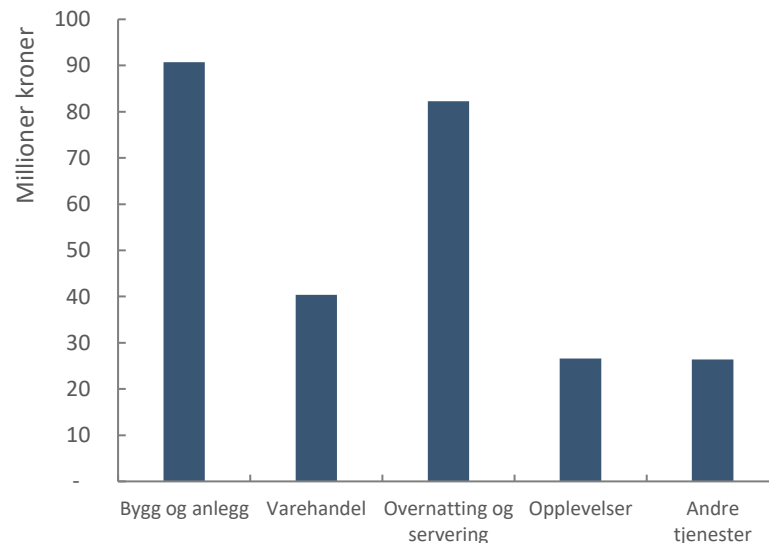
Tilreisende bidrar til 270 mill. kroner i verdiskaping i næringslivet

Tilreisendes forbruk i 2019 la grunnlag for en verdiskaping på drøyt 175 millioner kroner i det reiselivsrettede næringslivet i Oppdal. Inkluderer vi også verdiskapingen innen bygg- og anleggsbransjen som utbygging og vedlikehold av hytter legger grunnlag for, øker beløpet til 270 millioner kroner.

Verdiskaping er definert som bedriftenes lønnskostnader og driftsresultat før skatt, avgifter, nedskrivninger og avskrivninger. Verdiskaping er dermed den omsetningen som «blir igjen» i bedriftene etter vare- og tjenestekjøp for å avlønne innsatsfaktorene arbeidskraft og kapital.

Verdiskapingen fra tilreisendes forbruk fordeler seg ulikt mellom de ulike bransjene i figuren til høyre. Verdien skapt innen bygg og anlegg er høyest og utgjør 90 millioner kroner, tett etterfulgt av verdiskapingen på 82 millioner kroner innen overnatting og servering. Handelsnæringen har en verdiskaping på ca. 40 millioner kroner knyttet til tilreisendes forbruk. Selv om handelsbransjen får store inntekter fra turistene, er den direkte verdiskapingen i varehandel liten, noe som skyldes at en større del av inntektene går til leverandører i verdikjeden.

Verdiskaping avledet av de tilreisendes beregnede forbruk i 2019. Millioner kroner.

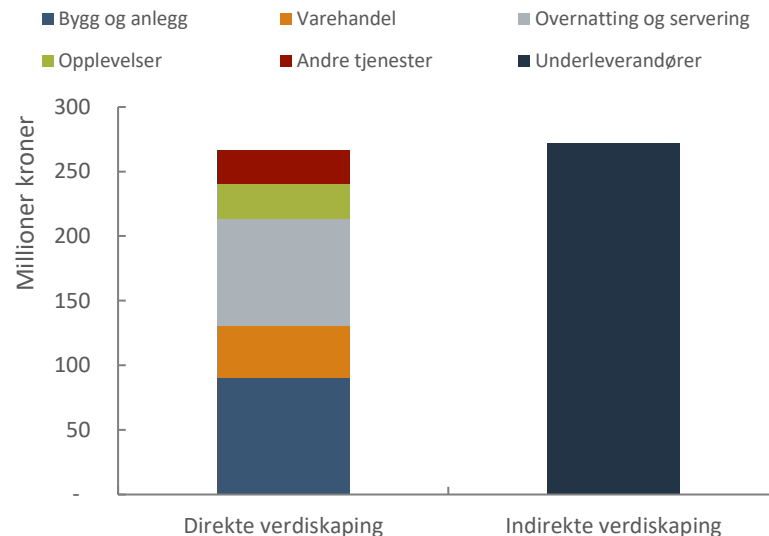

Og over 270 mill. kroner i verdiskaping i verdikjeden

I tillegg til at 270 millioner kroner av verdiskapingen i næringslivet i Oppdal kan knyttes til de tilreisendes forbruk og investeringer, vil reiselivsnæringen, handelsbransjen og bygg- og anleggsbransjen gjøre innkjøp hos sine underleverandører på rundt 270 millioner kroner. Verdiskapingen hos norske underleverandører er således på nivå med den direkte verdiskapingen fra de tilreisendes forbruk. Den indirekte verdiskapingen er beregnet ut i fra lokal reiselivsnærings vare- og tjenestekjøp i Norge, og tilfaller dermed ikke bare lokalt næringsliv. Indirekte verdiskaping er produksjonen til underleverandører gjennom hele verdikjeden. Direkte og indirekte verdiskaping summerer seg til reiselivets omsetning minus import til Norge for hele verdikjeden samlet.

Eiendom og forretningsmessig tjenesteyting er eksempler på viktige underleverandørnæringer. Eiendomsselskaper har en særlig viktig rolle som leverandør til overnattingsbransjen. Mange hotell, både kjedehotell og selvstendige, har leieutgifter som varierer med omsetning, slik at økte inntekter gir stabile resultater i driftsselskap, mens eiendomsselskapet opplever økte inntekter. Sett på denne måten er status og utvikling for verdiskaping og lønnsomhet undervurdert for overnattingsbransjen sammenlignet med andre bransjer.

Verdiskaping avledet av de tilreisendes beregnede forbruk i 2019, samt beregnede ringvirkninger hos innenlandske underleverandører. Millioner kroner.

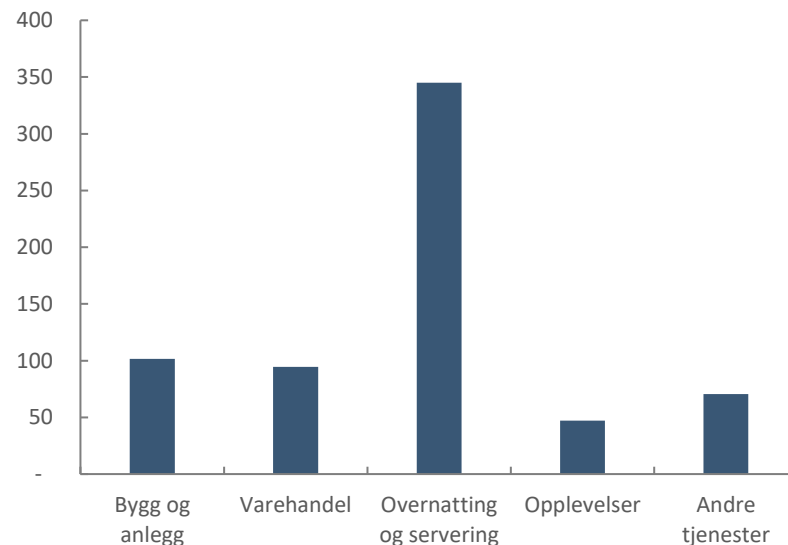

Forbruket legger grunnlag for 660 arbeidsplasser i kommunen

Turismen og de relaterte næringene er viktig for å opprettholde sysselsettingen i Oppdal. I 2018 la forbruket grunnlag for 660 arbeidsplasser i det reiselivsrettede næringslivet, inkludert varehandel og bygg/anlegg. Omtrent halvparten av arbeidsplassene finner er innen overnatting og servering, som er arbeidsintensive bransjer. Mye av etterspørselen innen overnatting og servering er på kveldstid, helger eller i ferier, og en stor andel av arbeidsinnsatsen gjøres av deltids- og sesongarbeidere. For mange aktører har det vært vanlig praksis å bringe inn sesongarbeidskraft fra andre deler av landet eller fra utlandet. Av den grunn bor ikke alle arbeiderne nødvendigvis i kommunen. Dette gjelder også innen bygg- og anleggsbransjen.

I Menons ringvirkningsanalyse for reiselivet i Oppdal fra 2013 utarbeidet man et ønskelig scenario for reiselivets utvikling frem til 2018. Analysen anslo at det reiselivet kunne legge til rette for at 462 mennesker sysselsettes i Oppdal. Regler for bedriftenes innrapportering endret seg i etterkant, slik at tallene ikke sammenliknbare. Justerer vi våre beregnede sysselsetting på 660 mennesker i tråd med tidligere innrapporteringer, finner vi en avledet sysselsetting på 480 mennesker. Med andre ord 20 arbeidsplasser mer enn scenarioet i den forrige rapporten anslo.

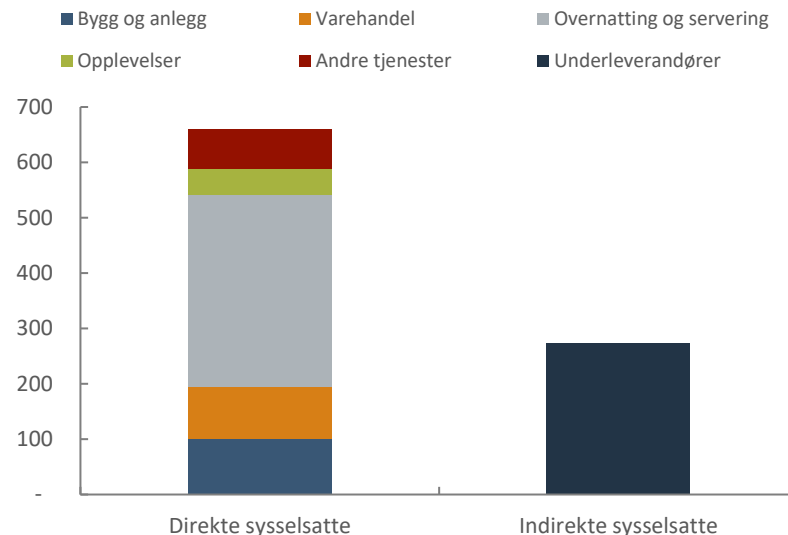
Sysselsetting avledet av de tilreisendes beregnede forbruk i 2019.

Og nærmere 300 arbeidsplasser i verdikjeden

Vi har videre beregnet at vare- og tjenestekjøp fra reiselivsnæringen, varehandel og bygg/anlegg tilsvarer nærmere 300 arbeidsplasser utover i den nasjonale verdikjeden. Forbruk legger grunnlag for flere arbeidsplasser i bedriftene som selger direkte til tilreisende enn hos underleverandørbedriftene. Dette skyldes at reiselivsbedriftene er mer arbeidsintensive enn underleverandørene; det skapes flere arbeidsplasser per omsetningskrone innen overnatting og servering enn hos for eksempel eiendomsselskap eller andre vare- og tjenesteleverandører. Mange av de indirekte sysselsatte i den nasjonale verdikjeden jobber og bor i andre deler av landet.

Sysselsetting avledet av de tilreisendes beregnede forbruk i 2019, samt beregnede ringvirkninger hos innenlandske underleverandører. Millioner kroner.

Del 2 - Bedriftsperspektivet: Reiselivsnæringen i Oppdal

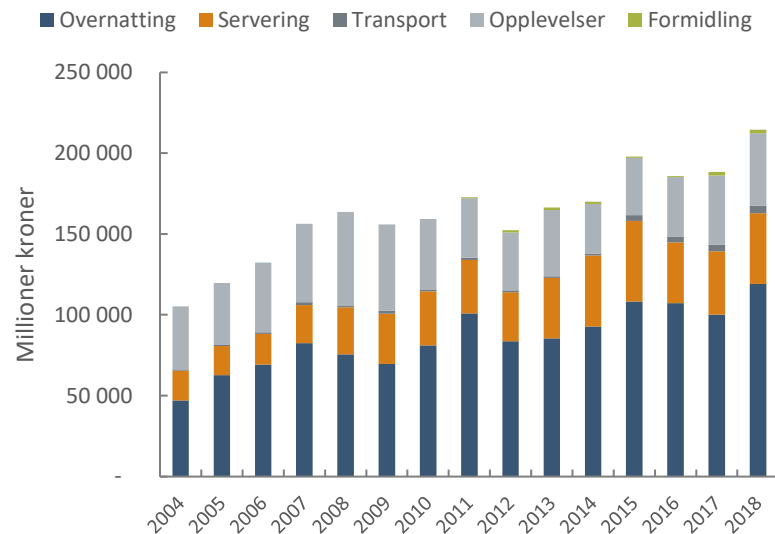
Inntektene i reiselivsnæringen har mer enn doblet seg siden 2004

I del 2 av rapporten kartlegger vi status og utvikling i reiselivsnæringen, som baserer seg på Menons regnskapsdatabase, bestående av alle norske rapporteringspliktige bedrifters regnskap.

Regnskapsdatabasen viser at reiselivsnæringen i Oppdal har hatt en god inntektsvekst fra 2004 til 2018, med mer enn en dobling i omsetning. Dette tilsvarer en nominell årlig vekst på 5 prosent. Overnattingsbransjen har vokst mest gjennom perioden, men også vært den bransjen med størst årlige svingninger. Den høye veksten i 2011 drives hovedsakelig av Skifer Hotel, mens Oppdal Turisthotell står for en betydelig del av veksten i 2018. Høy vekst finner vi også innen serveringsbransjen, som har økt fra en omsetning på 18 millioner kroner i 2004 til 44 millioner kroner i 2018. Opplevelsesbransjens omsetning har på sin side holdt seg mer stabil over tidsperioden.

Reiselivsnæringens gode inntektsvekst trenger ikke nødvendigvis bety tilsvarende verdiskapingsvekst. Økte inntekter kan også gå til underleverandører som eiendomsselskaper og administrative tjenester. Av den grunn undersøker vi næringens verdiskapingsutvikling i det videre.

Utvikling i total omsetning per reiselivsbransje. 2004-2018. Kilde: Menons regnskapsdatabase

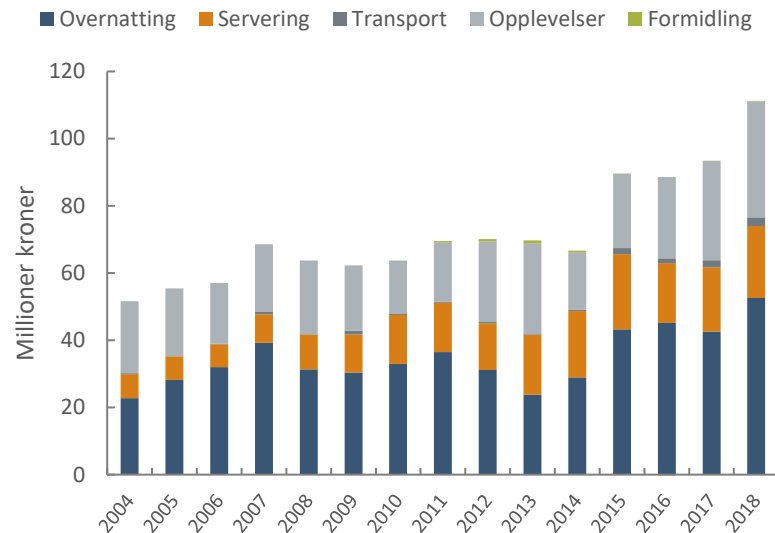

I 2018 stod overnattingsbransjen for 50 prosent av den totale reiselivsrelaterte verdiskapingen Oppdal

Verdiskapingen i reiselivet har økt fra 52 millioner kroner i 2004 til 111 millioner kroner i 2018. Det tilsvarer en samlet vekst på 116 prosent og en årlig nominell vekst på 6 prosent. Verdiskapingen hadde en relativt flat utvikling fra 2007 til 2014 før veksten har tiltatt. Fra 2014 til 2018 vokste verdiskapingen med nesten 70 prosent. Overnattingsbransjen stod for over halvparten av denne veksten.

Innen servering og opplevelser følger utviklingen i verdiskaping og omsetning hverandre tett. Siden verdiskaping er definert som inntekter fratrukket vare- og tjenestekjøp, betyr det at bedriftenes kostnader til underleverandører som andel av omsetningen har holdt seg stabil. Det samme gjelder ikke for overnatting. Fra 2007 til 2013, da reiselivet opplevde en etterspørselsnedgang fra de tilreisende og hotellenes kapasitetsutnyttelse sank, falt verdiskapingen. Fallet finner vi ikke igjen i omsetningsutviklingen, som var positiv i samme tidsperiode. Verdiskapingsveksten var også langt høyere enn omsetningsveksten samtidig som kapasitetsutnyttelsen økte i etterkant av nedleggelsen av Oppdal Turisthotell i 2013.

Utvikling i total verdiskaping per reiselivsbransje. 2004-2018. Kilde: Menons regnskapsdatabase

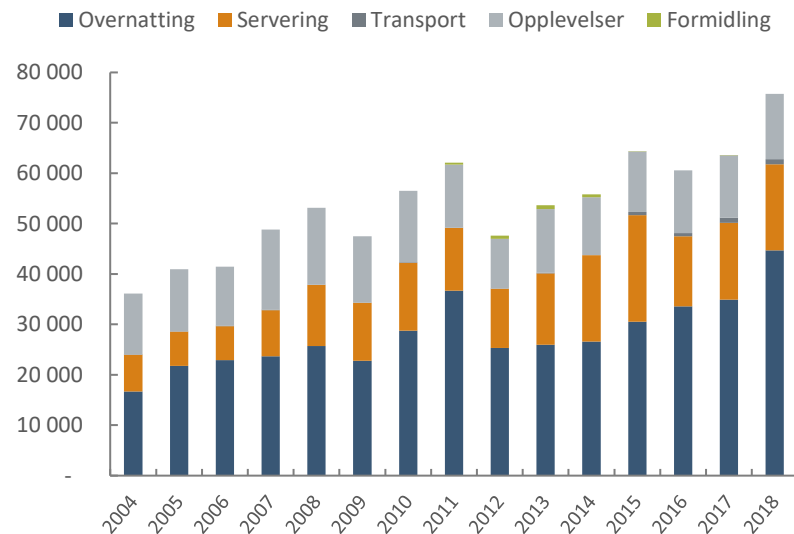

Lønnskostnadene i reiselivet har vokst omtrent like mye som verdiskapingen i perioden 2004-2018

Verdiskapingsveksten kan enten skyldes økt driftsresultat eller lønnskostnader. Lønnskostnader kan øke på grunn av økte lønnskostnader per ansatt eller økt arbeidsinnsats. Dersom økte inntekter gir en tilsvarende vekst i arbeidstimer og totale lønnskostnader vil verdiskapingen øke uten at bedriftseierne øker sine inntekter i form av overskudd. Sterk konkurranse i arbeidsmarkedet kan innebære at økt etterspørsel etter arbeidskraft gir høyere lønnsnivå og lavere driftsresultat.

Først undersøker vi hvordan total lønnskostnadsutvikling til reiselivsarbeidere i Oppdal har utviklet seg gjennom tidsperioden fra 2004 til 2018. Bedriftenes lønnskostnader viser en positiv utvikling, mer spesifikt har det vært en årlig vekst på 5 prosent. Veksten har imidlertid ikke vært like sterk som innen verdiskapingen – 5 prosent mot 6 prosent i året. At veksten i verdiskaping overstiger lønnskostnadsveksten er positivt for både den kostnadmessige konkurranseevnen og lønnsomheten, og innebærer at bedriftseierne tilegner seg en del av inntektsveksten. På den måten kan det bedre aktørenes evne til å håndtere vanskelige tider.

Utvikling i lønnskostnader i de fem reiselivsbransjene, 2004-2018. Kilde: Menon

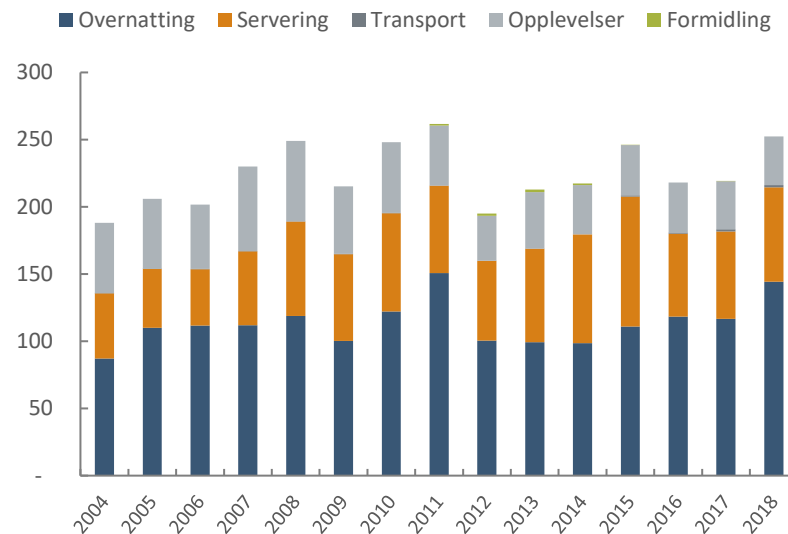
Høyere lønnskostnader i bedriftene skyldes både vekst i antall sysselsatte og at arbeiderne tjener mer penger

Økte lønnskostnader kan fordeles mellom et økt antall arbeidstakere eller høyere timelønn per arbeider. Hvordan utviklingen har vært i antall ansatte i reiselivsnæringen ser vi i figuren til høyre. Ettersom regelverket for innrapportering av antall ansatte ble endret i 2015, har vi beregnet antall ansatte for å sikre konsistens over tid. Antall ansatte er beregnet ut fra antall årsverk og forholdet mellom ansatte og årsverk per bransje. Antall årsverk er beregnet ut fra bedriftenes innrapporterte lønnskostnader, og gjennomsnittlig årslønn for heltidsansatte per bransje fra SSB. Det er knyttet noe usikkerhet til tallene, men metoden sikrer at vi kan sammenlikne antall ansatte før og etter 2015.

Våre beregninger tilsier at reiselivsnæringen i Oppdal i perioden fra 2004 til 2018 har vokst med 34 prosent, hvilket tilsier en årlig vekst på 2 prosent. Veksten har vært høyest innen overnatting.

Innrapporterte tall fra reiselivsaktørene selv tilsier at antall arbeidsplasser reiselivet, inkludert sesong- og deltidsarbeid, utgjorde nesten 400 totalt i 2018. Funnene understøtter at reiselivsnæringen har bidratt til flere arbeidsplasser i Oppdal.

Utvikling i antall beregnede sysselsatte i de fem reiselivsbransjene. 2004-2018.
Kilde: Menon

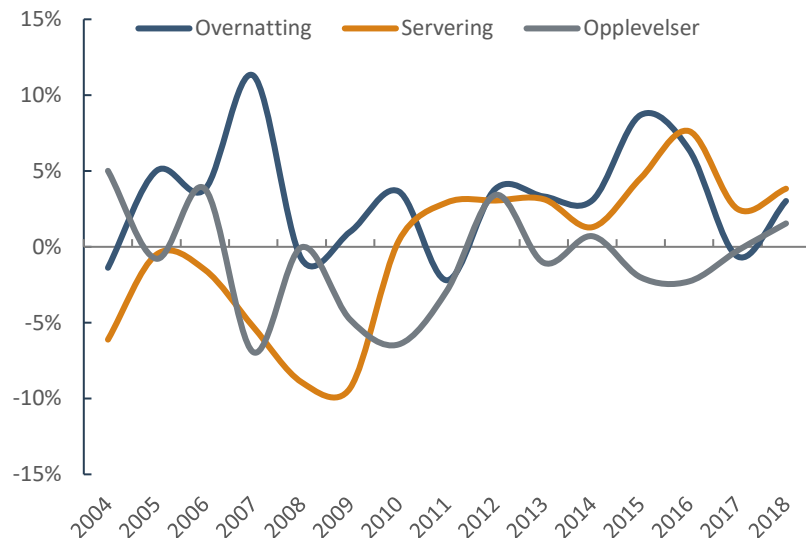

Færre varme senger - økt lønnsomhet innen overnatting

Reiselivsnæringen består av ulike typer produksjoner bundet sammen i en felles næring gjennom komplementaritet i markedet. Innholdsbransjene, overnatting, servering og opplevelser, er lite kapitalintensive i sin produksjon, men krever til gjengjeld flere arbeidstakere. Det er med andre ord naturlig at en større andel av verdiskapingen går til avlønning av arbeidstakere. Vi finner økt omsetning, verdiskaping, lønnskostnader og sysselsetting i perioden fra 2004 til 2018. Siden verdiskapingen øker raskere enn lønnskostnadene, har bedriftseierne fått noe av inntektsveksten. Lønnsomheten for innholdsbransjene samlet har økt siden 2008. Det er imidlertid stor forskjell i driftsmarginutviklingen mellom bransjene.

Innen overnatting har driftsmarginen til medianbedriften i Oppdal i all hovedsak vært positiv siden 2004, og i snitt ligget på omkring 3 prosent. I perioden da overnattingstilbudet overgikk etterspørselen og kapasitetsutnyttelsen sank, var det stor variasjon i aktørenes lønnsomhet. Overnattingsbedriftene bedret sin lønnsomhet gradvis fra 2011 til 2015, i samme tidsperiode som antall senger ble redusert og kapasitetsutnyttelsen tiltok.

Lønnsomhet: Driftsmargin for innholdsbransjene – median. 2004-2018. Kilde: Menons regnskapsdatabase

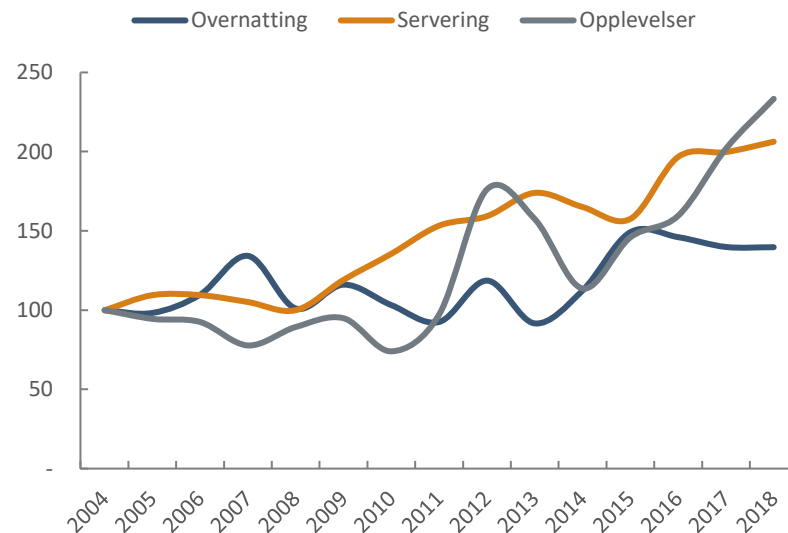

Lønnsomhetsveksten innen overnatting sammenfaller med økt arbeidsproduktivitet

Videre undersøker vi om endringene i lønnsomhet, i sær den økte lønnsomheten vi observerer innen overnatting i perioden da antall senger ble redusert (2013), kan skyldes høyere arbeidsproduktivitet i bransjen. Produktivitet er et mål på produksjon per innsatsfaktor og viser forholdet mellom de ressursene man setter inn i produksjon og det som kommer ut. Et vanlig mål på produktivitet er verdiskaping per sysselsatt, dvs. den merverdi hver ansatt bidrar til å skape for en virksomhet.

I samme tidsrom som etterspørselssvikten i reiselivet i Oppdal fant sted, ser vi at arbeidsproduktiviteten jevnt over hadde en flat utvikling i innholdsbransjene. Da tilbudssiden tilpasset seg den fallende etterspørselssiden ved å redusere antall senger, tiltok overnattingsaktørens lønnsomhet seg samtidig som produktiviteten steg. Hotellene klarte å skape mer verdi per arbeider. Siden 2015 har produktiviteten vært konstant, selv om lønnsomheten har svingt. Både serverings- og opplevelsesbransjen har gjennom hele tidsperioden økt sin arbeidsproduktivitet, uten at dette gjenspeiles i økt lønnsomhet. Endringen i arbeidsproduktivitet kan skyldes en reell endring i produktivitet, men beregningene er også følsomme for feil i målingene av sysselsetting, verdiskaping og prisvekst.

Indeksert utvikling i arbeidsproduktivitet (verdiskaping per sysselsatt) for innholdsbransjene, basisår=2004. Kilde: Menon

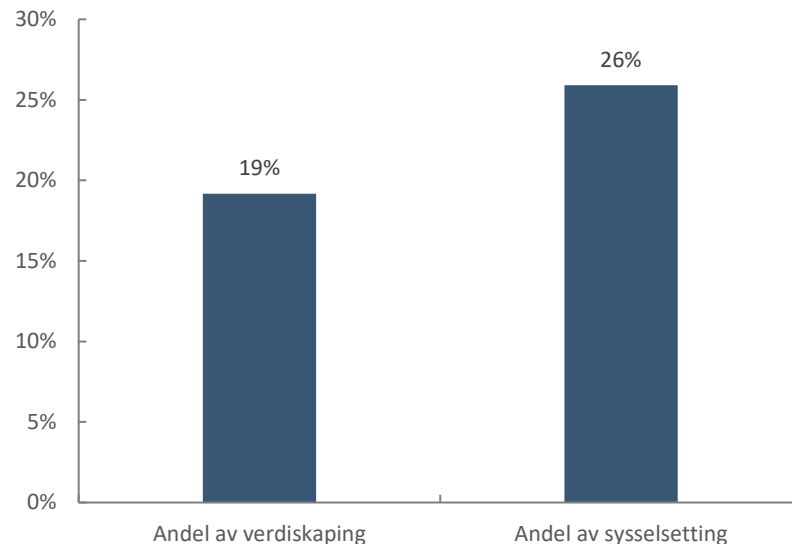

Reiselivet står for 19 prosent av verdiskapingen i Oppdals næringsliv

Direkte verdiskaping og sysselsetting avledet av reiselivsrelatert forbruk og investeringer utgjør 19 prosent av verdiskapingen og 26 prosent av sysselsettingen i næringslivet i Oppdal. I tillegg til at en femtedel av all verdiskaping i Oppdal kan knyttes til de tilreisendes forbruk og investeringer, gjør reiselivsnæringen, handelsbransjen og bygg- og anleggsbransjen store innkjøp lokalt. Dette skaper aktivitet og videre inntekter blant annet innenfor eiendomsbransjen, forretningstjenester og varehandel.

Som vi har sett, avledes en betydelig del av verdiskapingen og sysselsettingen i næringslivet i Oppdal av hytteturismen. Etterspørselen etter hytter har vært høy over mange år. Dette, i kombinasjon med mange ledige hyttetomter, har resultert i et høyt aktivitetsnivå for hytteutbyggere. Verdiskapingsveksten i bygg og anleggsbransjen i Oppdal, på 230 prosent fra 2004 til 2018, har vært betydelig høyere enn bransjens vekst i både Trøndelag og landet for øvrig, på hhv. 100 og 163 prosent.

Beregnet direkte verdiskaping og sysselsetting fra tilreisende som andel av total verdiskaping og sysselsetting i næringslivet i Oppdal.

Utbygging av hytter i Oppdal

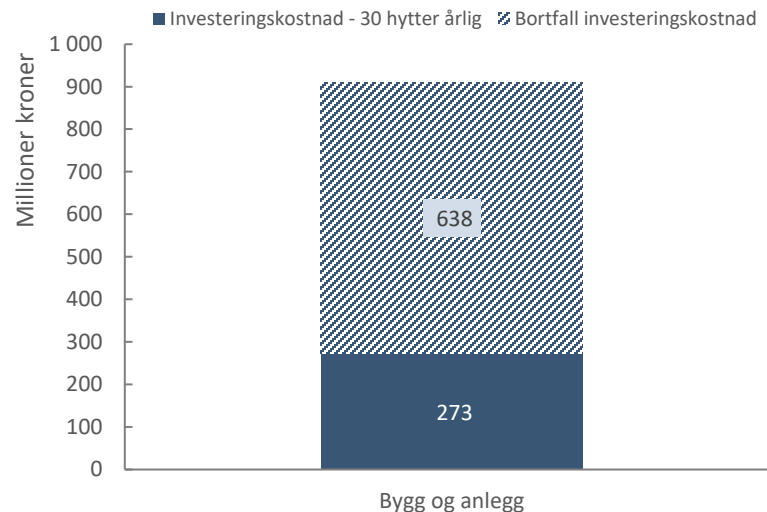
Bygg- og anleggsbransjen i Oppdal ville mistet en inntjening på 640 millioner kroner dersom det hadde blitt bygget 70 færre hytter årlig

På bestilling fra Oppdal Næringsforening beregner vi hvordan mye omsetning og tilknyttet sysselsetting kan bli påvirket av redusert utbyggingsaktivitet i perioden 2013-2019. I tillegg vurderer vi påvirkningen på servicetilbudet og antall innbyggere i kommunen. Vi sammenlikner derfor dagens situasjon, hvor 100 nye hytter blir bygget årlig, med en tenkt situasjon der 30 nye hytter blir oppført hvert år. En sentral forutsetning er at sammenhengen mellom omsetning og sysselsetting antas lik over tid de ulike scenarioene. Vi vurderer fortregning til slutt, altså at berørte arbeidstakere kan få annet arbeid.

Vi starter med å beregne hvordan omsetningen til bygg- og anleggsbransjen blir påvirket av færre hytteoppføringer. En utbygging av 30 hytter i året ville gitt en omsetning på i underkant av 46 millioner kroner hvert år innen bygg- og anleggsbransjen i Oppdal kommune. Vi legger til grunn de samme antakelsene som beskrevet på side 18 og finner en samlet omsetning på om lag 273 millioner kroner over perioden 2013-2019. Med dagens utbyggingsaktivitet på 100 hytter i året ville derimot den samlede omsetningen vært på 911 millioner kroner. Vi bregner derfor at bransjens omsetningsbortfall over de seks årene fra 2013-2019 beløper seg til 638 millioner kroner.

I beregningene har vi tatt høyde for at bedrifter utenfor Oppdal står for 65 prosent av hytteutbyggingen og omsetningen refererer derfor kun til den andelen som tilfaller lokale aktører.

Figuren viser hytteeierens samlede hytteinvesteringer over perioden 2013-2019 ved utbygging av 30 hytter årlig, og de bortfalte investeringskostnadene med den faktiske utbyggingsaktiviteten.

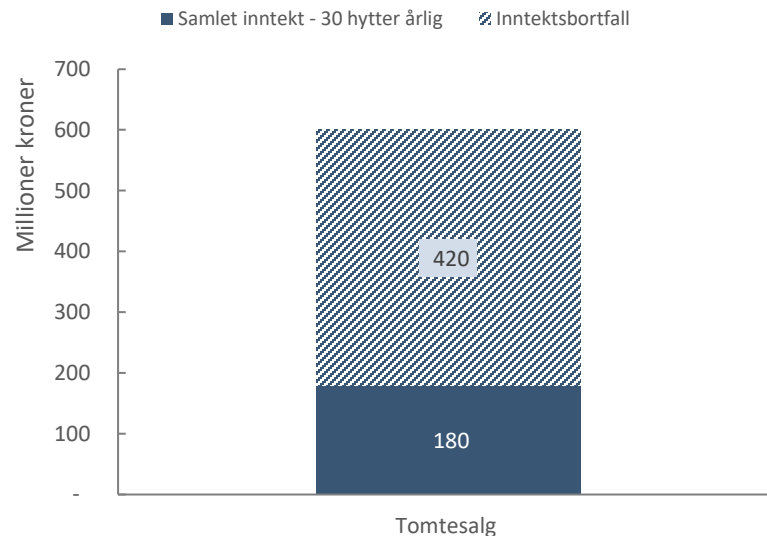

Tomteeierne/selgerne i Oppdal ville samlet tjent 180 millioner kroner på salg av hyttetomter i en situasjon med lavere utbyggingstakt

Videre legger vi til grunn at dersom det bygges ut 70 færre hytter i Oppdal per år, reduseres antall solgte tomter med samme antall hvert av årene. Tomtene som nye hytter oppføres på er imidlertid ulike hva gjelder både beliggenhet, størrelse og infrastruktur. Dette skaper et stort spenn i tomtenes verdi. Store hyttetomter med en sentral og god beliggenhet kan koste nærmere 4 millioner kroner, mens de rimeligere kan koste ned mot 350 000 kroner. Vi har snakket med ulike utbyggere, tomteeiere og eiendomsmeglere i Oppdal som anslår at en gjennomsnittlig hyttetomt i kommunen har en pris på 1 million kroner. I beregningene legger vi til grunn at flere utbygginger vil skje i hyttefelt hvor infrastrukturen allerede er etablert. De ekstra infrastrukturkostnadene til nye hytter vil dermed være neglisjerbare.

Basert på den gjennomsnittlige tomteverdien beregner vi at salg av 30 hyttetomter gir en årlig salgsinntekt til grunneierne på 30 millioner kroner, mens dagens utbyggingstakt gir 100 millioner kroner i årlige inntekter til eierne. Grunneiernes salgsinntekter fra hyttetomter utgjorde 600 millioner kroner totalt over hele tidsperioden fra 2013 til 2019 ved dagens utbyggingstakt. Inntektene over de seks årene ville beløpet seg til 180 millioner kroner dersom vi legger den laveste utbyggingstakten til grunn. Tapte inntekter som følge av lavere utbyggingstakt utgjør med det 420 millioner kroner. Færre solgte tomter årlig medfører også lavere inntekter til kommunen, da eiendomssalget utløser en gevinstbeskatning som enten beskattes som virksomhetsinntekt eller kapitalinntekt.

Figuren viser grunneiernes/tomteselgerenes samlede inntekter fra salg av hyttetomter over perioden 2013-2019 ved utbygging av 30 hytter årlig, og de bortfalte inntektene ved den faktiske utbyggingstakten.

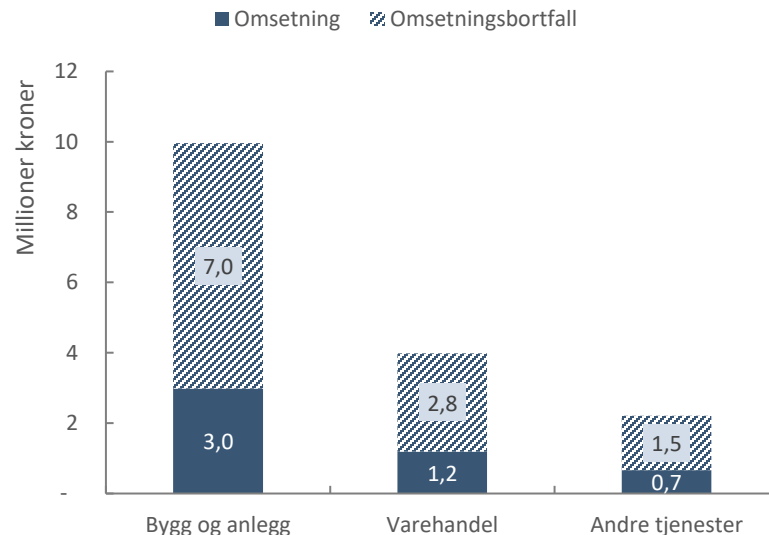
Kostnadene til vedlikehold og reparasjon fra ny-utbygde hytter i perioden 2013-2019 reduseres til 5 millioner kroner i 2019

Anskaffelse av en ny hytte krever, som vi har sett, store investeringskostnader for hytteeieren. I tillegg til kjøp av tomt og kostnader tilknyttet grunnarbeider og oppføring av hytten, påløper det også årlige kostnader til vedlikehold, reparasjon, inventar og eventuelt oppgradering av hyttene.

Gitt at det bygges 30 hytter årlig i perioden fra 2013 til 2019 ville hyttebestanden i Oppdal totalt økt med 180 hytter ved utgangen av 2019. Vi anslår at hver av hyttene bruker 27 000 kroner lokalt på vedlikehold, reparasjon mm., hvilket utgjør rundt 5 millioner kroner totalt i 2019. Aller høyest er forbruket innen bygg og anlegg på 3 millioner kroner, etterfulgt av 1,2 millioner kroner innen varehandel og 700 000 kroner på andre tjenester.

Dersom hytteutbyggingen hadde fulgt den historiske utviklingen på 100 nye hytter årlig de siste 6 årene, hadde hyttebestanden i kommunen ved utgangen av 2019 økt med 600 hytter. Det tilsvarer 420 flere hytter enn ved en utbygging av 30 hytter årlig. Sammenlikner vi de to situasjonene, ser vi av figuren at samlet omsetning er nesten 11 millioner kroner lavere i 2019, ved utbygging av færre hytter. Aller høyest er inntektsbortfallet innen bygg og anlegg på 7 millioner kroner.

Figuren viser omsetningen i 2019 innen bygg og anlegg, varehandel og andre tjenester ved vedlikehold og reparasjon mm. av hyttene som har blitt bygget ut de siste seks årene, gitt en årlig utbygging på 30 og 100 hytter.

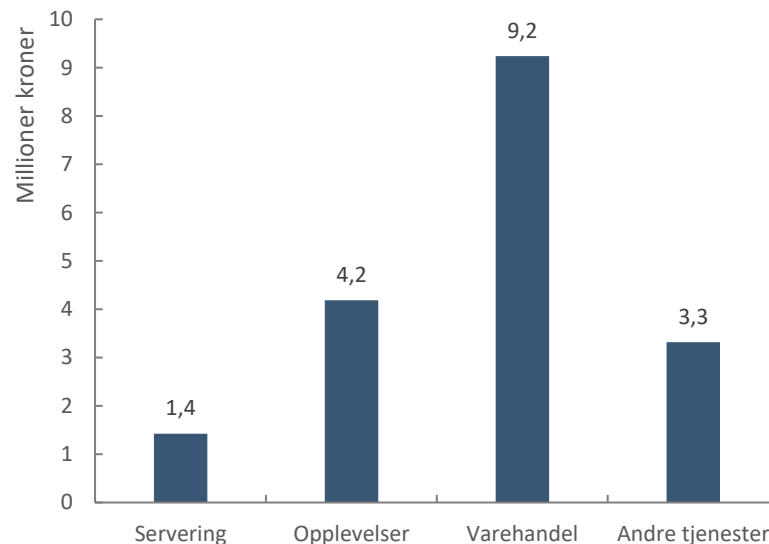

Høyest inntektsbortfall innen varehandel i 2019, på over 9 millioner kroner, som følge av færre nybygde hytter

Lavere utbyggingsaktivitet vil også påvirke inntjeningen til reiselivsrelaterte aktører, ettersom hytteturistene i Oppdal også benytter seg av denne type produkter og tjenester i kommunen. Når hytteturister besøker sine hytter handler de eksempelvis i lokale matbutikker, står på ski i alpinanlegget og går på lokale utesteder på kveldstid.

Vi har beregnet hytteturistenes forbruk innen bransjene servering, opplevelser, varehandel og andre tjenester i 2019 for besøkende på hytter som er bygd i perioden 2013-2019. Videre sammenlikner vi hytteturistenes forbruk i utbyggingsscenarioene. Forskjellen mellom forbruket i de to scenarioene er vist i figuren til høyre, fordelt på de ulike bransjene. Vi legger forbrukstallene per gjestedøgn for hytteturistene fra side 17 til grunn. Samlet beløper differansen seg til 18,1 millioner kroner i 2019. Differansen kan også tolkes som det årlige inntektstapet fra 2019 og hvert år fremover i tid av den lavere utbyggingstakten. Varehandel er den bransjen som opplever størst fall i omsetning av at færre hytter blir bygget, på 9,2 millioner kroner. Omsetningen til opplevelsesaktørene ville falt med 4,2 millioner kroner.

Beregnet omsetningsbortfall i reiselivsrelaterte næringer i 2019 ved at har blitt bygget ut 420 færre hytter i perioden fra 2013-2019.

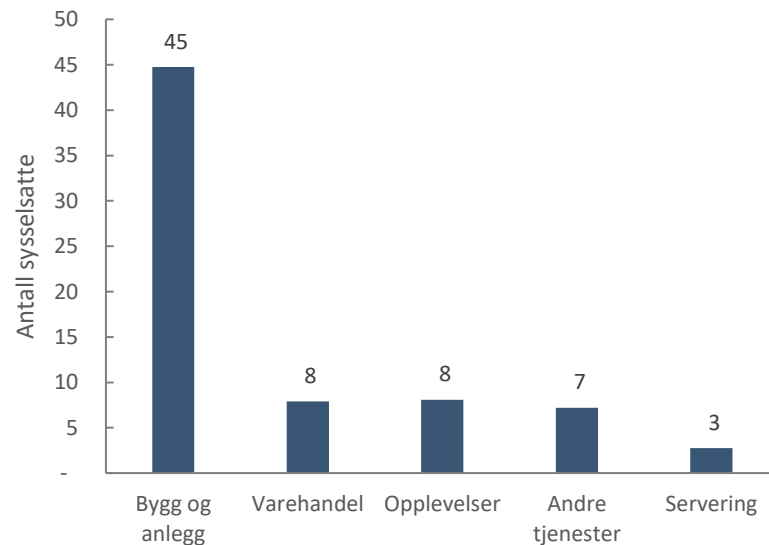
Økt omsetning i bygg og anlegg, varehandel og reiselivsbransjene som følger av høyere utbyggingstakt tilsvarer 72 sysselsatte i 2019

En høyere utbyggingstakt av hytter i Oppdal kommune vil, som vi har sett, ha en positiv effekt på omsetningen innen bygg og anleggsbransjen, varehandel og reiselivsbransjen. Høyere inntjening betyr videre at bransjenes behov for arbeidskraft også øker. Vi har derfor beregnet hva omsetningsøkningen ved at de to utbyggingssenarioene, tilsvarer i antall ansatte i 2019 per bransje.

Beregningene viser at omsetningsforskjellen samlet tilsvarer 72 sysselsatte i 2019. Siden omsetningsøkningen er størst innen bygg og anlegg er også den tilhørende sysselsettingen høyest med 45 sysselsatte. Innen varehandel, opplevelser og andre tjenester beregner vi at økningen tilsvarer 8 sysselsatte i hver av bransjene. Lavest er økningen innen servering.

Sysselsettingsberegningene må imidlertid tolkes med forsiktighet, da de 72 arbeidsplassene omsetningsbortfallet tilsvarer ikke nødvendigvis innebærer at arbeidstakerne hadde vært arbeidsledige ved færre utbygde hytter. En ukjent andel av arbeidstakerne kunne fått en annen jobb i kommunen og en ukjent andel kunne fått en annen jobb utenfor kommunen. Det vi imidlertid kan si med sikkerhet er at økt hytteutbygging har en positiv effekt på aktørenes aktivitetsnivå i kommunen og at deres etterspørsel etter arbeidskraft stiger.

Figuren viser omsetningsbortfallet i 2019 fra bygg- og anleggsbransjen, varehandel og reiselivsbransjen omgjort til antall sysselsatte.

Hvordan kan sysselsettingen i Oppdal bli påvirket av hytteutbygging?

Som forrige side viste vil en høy utbyggingsaktivitet på 600 hytter over en seksårsperiode generere 72 flere arbeidsplasser innen bygg og anlegg, varehandel og reiseliv, sett i forhold til en utbygging av 180 hytter i samme periode. Arbeidsmarkedet er riktignok dynamisk og trolig ville en andel av arbeiderne funnet seg andre jobber i kommunen. Andelen er imidlertid ukjent. For å vise hvordan sysselsettingen i Oppdal kunne blitt påvirket av en årlig økning i hyttebygging fra 30 til 100 hytter, lager vi 5 ulike scenarioer, hvor vi varierer andelen arbeidstakere som ville fått andre jobber i kommunen, men ser bort fra til- og fraflytting.

Dersom alle de 72 arbeidstakerne hadde funnet seg andre jobber, ville sysselsettingen i kommunen vært uendret uavhengig om det ble bygget 30 eller 100 hytter årlig. Hvis andelen reduseres til 75 prosent hadde sysselsettingen blitt redusert med 18 personer. Hadde halvparten av arbeidstakerne funnet seg andre jobber ville sysselsettingsnedgangen vært på 36. Er det imidlertid vanskelig å finne andre jobber i kommunen, slik at andelen utgjør 0-25 prosent, ville nedgangen i sysselsettingen ligget mellom 54 og 72. Samlet sysselsatte næringslivet i Oppdal i underkant av 2 600 personer i 2019.

I Oppdal har den registrerte arbeidsledigheten i snitt ligget på 1,6 prosent mellom 2015 og 2019, men økt til 14,8 prosent i 2020 på grunn av koronapandemien. I de foregående årene er det sannsynlig at flere arbeidstakere ville fått andre jobber, men med dagens situasjon vil andelen trolig ligge i den nedre delen av skalaen.

Endring i sysselsettingen i Oppdal med ulike antakelser for andelen arbeidere som ville funnet andre jobber i kommunen, gitt konstant til- og fraflytting.

Andel arbeidere som ville fått andre jobber i Oppdal	Sysselsettingsnedgang
100 %	0
75 %	18
50 %	36
25 %	54
0 %	72

Serviceaktørene i Oppdal skaper arbeidsplasser og bolyst, men aktørenes tilbud er avhengig av hytteturistene

I dag er det er 3 769 hytter i Oppdal og hytteturistene tilbringer totalt 640 000 gjestedøgn i kommunen hvert år. Hytteturistenes forbruk er en betydelig inntektskilde for blant annet reiselivsnæringen, varehandel og bygg og anleggsbransjen. I 2019 stod hytteturistene for 70 prosent av forbruket til de tilreisende i kommunen. Den store tilstrømmingen av hytter i helger og ferier muliggjør et bredt og variert servicetilbud som trolig ellers ikke ville eksistert. Kommunen har eksempelvis et godt utvalg av dagligvarebutikker dimensjonert for store utfartshelger og et betydelig større antall kunder enn befolkningsstørrelsen skulle tilsi. Antall serveringssteder og størrelsen på skisenteret er også dimensjonert for langt flere gjester enn størrelsen på lokalbefolkningen.

I perioden 2013-2019 har det blitt bygget 420 flere hytter enn det hadde vært med den lavere utbyggingstakten på 30 hytter årlig. Dette tilsvarer i underkant av 80 000 gjestedøgn, som utgjør 12 prosent av gjestedøgnene dagens hytteturister tilbringer i kommunen. Færre hytteturister betyr lavere aktivitetsnivå for aktørene, noe som er avgjørende for hvorvidt etablerte aktører utvider sitt tilbud eller nye aktører etablerer seg i markedet. Inntektene til lokale aktører innen bygg- og anleggsbransjen kan bli særlig hardt rammet ved færre utbygginger. I dag står de lokale aktørene for rundt 40 prosent av utbyggingene, men dersom redusert utbygging innebærer at hytteeierne i hovedsak benytter seg av aktørene lokalt, trenger ikke nødvendigvis inntektsreduksjonen å bli like stor. Samlet vil en lavere utbyggingstakt påvirke servicetilbudet negativt, men nøyaktig hvor mye de 420 utbyggingene og de 80 000 ekstra gjestedøgnene fra hytteturistene påvirker tilbudet, er usikkert.

Et bredt og variert servicetilbud, som muliggjøres gjennom hytteturismen, har positive effekter for lokalbefolkningen. Eksempelvis bidrar skisenteret, serveringsstedene og de andre tjenesteaktører til at Oppdal er et attraktivt sted å bo. Servicetilbudet skaper således bolyst. Utbyggingen av hytter legger også grunnlag for et økt behov for arbeidskraft. Tilgjengelige arbeidsplasser er en viktig faktor for å tiltrekke seg flere innbyggere i arbeidsfør alder til kommunen og ikke minst hindre fraflytting. I 2019 var nettoinnflyttingen til bygda på 38 personer. Redusert utbyggingsaktivitet med færre arbeidsplasser kunne således påvirket nettoinnflyttingen negativt. Færre arbeidsplasser innen servicenæringene ville særlig rammet unge arbeidstakere med utenlandsk bakgrunn. På nasjonalt nivå er eksempelvis hver tredje ansatt i reiselivsnæringen under 24 år og 41 prosent har utenlandsk bakgrunn. Dette viser at reiselivet er en viktig ungdoms- og integreringsnæring.

Foto: Visit Oppdal